

Wyrok z dnia 28 lutego 2001 r.

II UKN 247/00

Pozbawienie pełnomocnika osoby cierpiącej na zaburzenia psychiczne możliwości udziału w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku, wskutek niezawiadomienia przez sąd o jej terminie, jest równoznaczne z pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 KPC).

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie: SN Beata Gudowska, SA Herbert Szurgacz (sprawozdawca) .

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2001 r. sprawy z wniosku Stanisława S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o rentę inwalidy wojennego, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 3 lutego 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 22 lipca 1999 r. [...] i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 22 lipca 1999 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie Stanisława S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B., odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z deportacją do ZSRR w okresie 1 czerwca 1940 r. do 28 lutego 1946 r. W oparciu o opinie biegłych Sąd ustalił, że schorzenia wnioskodawcy w postaci zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa, artrozy barków, kolan i bioder, schorzenia układu krążenia oraz rozpoczynający się zespół psychoorganiczny nie są następstwem pobytu na deportacji. Schorzenia te mają charakter samoistny, są związane z wiekiem wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 3 lutego 2000 r. oddalił apelację wnioskodawcy. Sąd ten podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że między schorze-

niami wnioskodawcy, a pobytem na deportacji nie występuje wymagany przepisami prawa związek przyczynowo-skutkowy. Sąd podkreślił, że po powrocie do kraju wnioskodawca ukończył szkołę podstawową, technikum weterynaryjne i pracował zawodowo przez 37 lat; pracę zawodową wykonywał również po przejściu na emeryturę. Do 1998 r. wnioskodawca nie leczył się psychiatrycznie, w Poradni Zdrowia Psychicznego zarejestrował się w maju 1998 r., gdy rozpoczął starania o rentę.

Ustosunkowując się do podniesionego w toku rozprawy apelacyjnej przez pełnomocnika wnioskodawcy zarzutu nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 KPC) Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie miało ono miejsca. Wprawdzie o terminie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy nie został powiadomiony pełnomocnik wnioskodawcy, to jednak obecny na rozprawie wnioskodawca nie kwestionował rozpoznania sprawy bez udziału pełnomocnika i nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych.

W kasacji wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania mogące mieć wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 379 pkt 5 KPC przez pozbawienie go możliwości obrony swych praw w postaci zaniechania przez Sąd wezwania na ostatnią rozprawę pełnomocnika wnioskodawcy i dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego, z którą wnioskodawca nie zgadzał się, ale ze względu na zaburzenia psychiczne oraz stres związany ze stawiennictwem w Sądzie nie mógł podjąć racjonalnych działań. Zarzucił również naruszenie art. 5, 133 § 3 i 214 KPC przez nieudzielenie wnioskodawcy potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych w sytuacji niezawiadomienia pełnomocnika o terminie rozprawy. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Zapewnienie możliwości obrony swych praw przez stronę stanowi jedną z podstawowych gwarancji procesowych. Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw skutkuje nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 KPC). Kodeksowe określenie „jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw” ma charakter ogólny. Zaistnienie tej przesłanki nieważności postępowania powinno być ocenione przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i nie może być wiązane wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu względnie z cał-

kowitym wyłączeniem ustanowionego pełnomocnika strony w tym postępowaniu.

Zdaniem Sądu Najwyższego w rozpoznawanej sprawie doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 KPC. Wnioskodawca miał ustanowionego pełnomocnika, który był obecny na pierwszej rozprawie przed Sądem Okręgowym. O terminie kolejnej rozprawy, poprzedzającej wydanie wyroku, pełnomocnik nie został powiadomiony i w rozprawie tej nie uczestniczył. W kasacji pełnomocnik wnioskodawcy trafnie zarzuca, że zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzenie, iż obecny na rozprawie wnioskodawca nie kwestionował rozpoznania sprawy bez udziału jego pełnomocnika i nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych – nie znajduje potwierdzenia w protokole rozprawy przed Sądem Okręgowym. W protokole rozprawy z dnia 22 lipca 1999 r., poza adnotacją o tym, że wnioskodawca stawiał się osobiście, znajduje się jeszcze stwierdzenie: „Wnioskodawca popiera odwołanie, odpis opinii biegłych sądowych otrzymałem”. Protokół stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 KPC w związku z art. 158 § 1 pkt 2 KPC). Z przytoczonego oświadczenia wnioskodawcy nie można wyprowadzić wniosku, że „obecny na rozprawie wnioskodawca nie kwestionował rozpoznania sprawy bez udziału jego pełnomocnika i nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych”. Obecny na rozprawie wnioskodawca choruje między innymi na zaburzenia psychiczne. Wprawdzie, według biegłych, schorzenie to związane jest z wiekiem i nie pozostaje w związku z deportacją do b. ZSRR, to taka ich ocena, mająca znaczenie dla osądu zasadności roszczenia, nie może w żaden sposób rzucać na sytuację procesową wnioskodawcy. Pozbawienie pełnomocnika osoby cierpiącej na zaburzenia psychiczne możliwości udziału w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku wskutek niezawiadomienia przez Sąd o terminie rozprawy jest równoznaczne z pozbawieniem tej osoby możliwości obrony swych praw, co skutkuje nieważnością postępowania.

Z przytoczonych motywów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====